

D. M.

"Isis - An international review devoted to the history of science and its cultural influences", Cambridge : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 1/4, 840-841

1956

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Isis“ — An international review devoted to the history of science and its cultural influences — wychodzi w Cambridge, USA, w zeszytach kwartalnych.

Artykuły w języku angielskim, francuskim lub niemieckim z historii różnych dyscyplin — raczej niehumanistycznych. Starannie prowadzony dział recenzji.

W roczniku 1955 historyk matematyki znajdzie dwustronicową notatkę P. H u b e r a *Zu einem mathematischen Keilschrifttext* (Vat 8512), w której autor stara się odcyfrować jeden z babilońskich tekstów matematycznych. Dziedziny astronomii dotyczy artykuł F. J. C a r m o d y' e g o *On the astronomical Works of Thâbit b. Qurra*, w tym samym zeszycie (145) L. T h o r n d i k e (*The true place of astrology in the history of sciences*) snuje interesujące rozważania nad rolą wyobrażeń astrologicznych w kształtowaniu się nowoczesnej postawy naukowej. Najbogaciej reprezentowane są w omawianym roczniku „Isis“ dyscypliny fizyczne i chemiczne. W artykule *Action at distance in classical physics* M. B. H e s s e przedstawia problem działania na odległość w poglądach filozofów i fizyków od Renesansu do końca XIX wieku, biorąc za punkt wyjścia scholastyczny aksjomat „materia nie może działać tam gdzie jej nie ma“, i dochodząc do problematyki przyciągania ziemskiego, elektromagnetyzmu itp.; w tymże zeszycie (146) R. S i e g f r i e d (*An attempt in the United States to resolve the differences between the oxygen and the flogiston theories*) zajmuje się interesującym zjawiskiem starcia teorii flogistonowej z nowymi koncepcjami chemicznymi w Stanach Zjednoczonych z przełomu XVIII i XIX wieku, ze szczególnym uwzględnieniem wysiłków S. L. M i t s c h i l l' a nad pogodzeniem obu stanowisk. Z trzech artykułów bliskich epoką — N. H. H e a t h c o t e' a *Franklin's introduction to electricity*, M. K e r n e r a *Herman Boerhaave and the Development of Pneumatic Chemistry* i I. B. C o h e n a *Franklin, Boerhaave, Newton, Boyle and the absorption of heat in relation to color* — pierwszy jest drobiazgowym rozważaniem problemu, kiedy i dzięki komu zainteresował się Franklin zagadnieniem elektryczności, drugi — próbą wykazania wielkiego wpływu H. Boerhaave'a na dalszy rozwój chemii, trzeci podkreśla związki między dziełem poszczególnych badaczy, ze szczególnym uwzględnieniem badań eksperymentalnych. W artykule *The first edition of Diderot's „Pensées sur l'interprétation de la nature“* H. D i e c k m a n n zestawia dwa kolejne wydania dzieła Diderota rozważając jednocześnie — w merytorycznej analizie treści — poglądy Diderota na współczesne badania fizyczne.

Historyk biologii znajdzie w omawianym roczniku „Isis“ dwa artykuły D. F l e m i n g a *Salen on the Motions of the Blood in the Heart and Lungs* oraz *William Harvey and the pulmonary circulation*, gdzie autor rewiduje pewne rozpowszechnione poglądy na dzieło Salena i Harveya oraz na stosunek drugiego do pierwszego. Z pogranicza fizjo- i psychologii — obszerny, gruntownie informujący artykuł I. E. D r a b k i n a *Remarks on Ancient Psychopathology*. E. H. A c k e r k n e c h t (*George Foster, Aleksander von Humboldt and Ethnology*) daje ogólny zarys życia i twórczości dwu uczonych; naciśk na sprawy etnologii w tytule — niezupełnie usprawiedliwiony treścią artykułu. Czytelnika polskiego może zainteresować czterostronicowa notatka M. L e v e y a o Salomonie Gandru (1884—1954), historyku nauki i kultury

Bliskiego Wschodu (zwłaszcza hebrajszczyzny) związanego pochodzeniem i okresem dzieciństwa z terenem Polski. Warto wreszcie zwrócić uwagę na zamieszczony w zeszyte 146 przez G. Sarton'a spis nazwisk historyków i filozofów nauki, których biografie ukazały się w „Izis” lub w „Osiris” oraz na krytyczną bibliografię historii nauki zajmującą 100 stron zeszytu 144.

D. M.

„Revue Philosophique”. Wyd. Presses Universitaires de France, red. L. Levy-Bruhl i E. Brehier.

Rocznik 1955 tego kwartalnika dotyczącego zagadnień filozofii w szerokim sensie obejmuje zeszyty poświęcone kolejno: psychologii, etyce, prawu i filozofii; historii filozofii oraz filozofii nauki.

W pierwszym z nich historyka psychologii może zainteresować artykuł A. B u r l o u d a *Bilans de la Psychologie dans la première moitié du XX siècle*. Artykuł informacyjny daje obszerny przegląd stanu badań w różnych dziedzinach psychologii XX wieku — od psychofizjologii po psychologię społeczną (z wyodrębnieniem takich gałęzi, jak psychologia zwierząt, psychologia dziecka czy psychopatologia), od badań eksperymentalnych po doktryny filozoficzne. W dziale recenzji krótki artykuł o życiu i dziele J. A. Comeniusa (pióra P. M e s n a r d a) z okazji francuskiego wydania *Wielkiej Dydaktyki* czeskiego pedagoga oraz — z analogicznej okazji — omówienie dzieła *Filozofie de la education* Angela Gonzaleza Alvareza przez M. D e b e s s e.

W następnym zeszyte J. G a u d e m e t (*Tendances et méthodes en droit romain*) przedstawia rozwój badań nad prawem rzymskim w XX wieku, wyróżniając trzy zasadnicze kierunki metod i problematyki: dogmatyczny, historyczny i socjologiczny. Ostatnia część artykułu omawia dzieła syntetyzujące te trzy tendencje, takie jak dzieło Mommsena, Bonfanta, Kasera i in.

Zeszyt trzeci, poświęcony historii filozofii zawiera artykuł R. R o b i n s o n a (*L'acrasie selon Aristote*), który może zainteresować historyka psychologii, sięgającego jej filozoficznych początków. Autor stara się odtworzyć aristotelesowskie rozważania problemu, jak ludzie popełniają czyny, które sami uważają za złe. Artykuł R. C a n g u i l h e m a *Organisme et modèles mécaniques* dotyczy kartezjańskiej koncepcji zwierząt-automatów. Jest to pierwsza część rozprawy autora (dalszy ciąg zapowiedziany) rozpatrująca analizę tego problemu u M. M. Gueroult (*Descartes selon l'ordre des raisons*). Inny artykuł na temat Dekarta (B. R o c h o t *Gassendi et la „logique” de Descartes*) przedstawia kontrowersje teoretyczne między Dekartem i Gassendim.

W dziale sprawozdań z literatury M. Gueroult recenzuje obszernie i interesująco pracę K. Smitha *New Studies in the Philosophie of Descartes* — w sposób, który czyni z recenzji artykuł na temat Dekarta. W tym samym zeszyte znajdziemy sprawozdanie z pracy A. C. Cromble'a *Robert Grosse-Testes and the Origins of Experimental Sciences (1100—1700)*, w której autor rozważa zagadnienie, jak z refleksji filozoficznej rodzi się zmysł eksperymentu.

Ostatni zeszyt z 1955 roku poświęcony jest w znacznej mierze filozoficznym problemom fizyki. H. K o n c z e w s k a w artykule *La crise de la physi-*